

MAX CRAMER, ALBERT VAN ENGELENHOVEN, SANDRA HOVENS

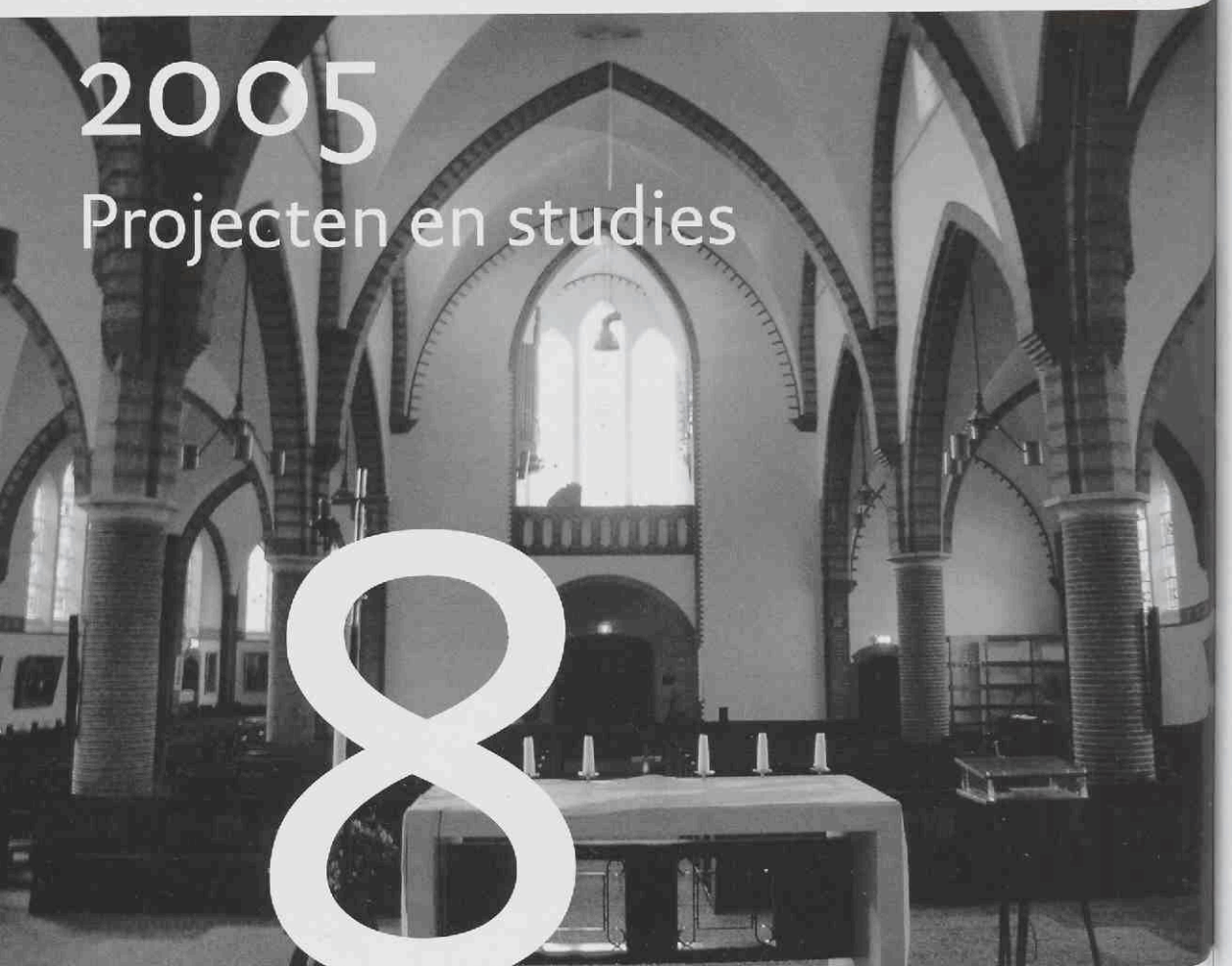
EN JAAP VERNHOUT

Jaaroverzicht Monumentenzorg

2005

Projecten en studies

8

A black and white photograph of a church interior, showing a long nave with high, pointed Gothic arches supported by brick piers. In the foreground, a table covered with a white cloth holds several white candles. A large, white, stylized number '8' is overlaid on the lower half of the image.

In 2005 zijn veel monumenten van particuliere eigenaren gerestaureerd. Daarnaast is veel tijd besteed aan verschillende projecten, waaronder de organisatie van de themadag over het voortbestaan van het industriële erfgoed in Amersfoort. De voltooiing van de restauratie van de Sint-Aegtenkapel, waarbij bureau Monumentenzorg de directie voerde, vormde een van de hoogtepunten van het jaar, hetgeen ook gold voor de Open Monumentendag die in het teken stond van het religieus erfgoed. De publicatie 'Middeleeuwse Huizen, mocht zich tenslotte in zo'n grote belangstelling verheugen, dat inmiddels een herdruk is verschenen.

Bestemmingsplan Utrechtseweg en omgeving

In het kader van de herziening van de verschillende bestemmingsplannen, kreeg het gemeentelijk Bureau Monumentenzorg in 2005 de opdracht de waardevolle objecten in het gebied tussen de Stichtse Rotonde en de gemeentegrens met Soesterberg in kaart te brengen. Hiervoor werden verschillende werkbezoeken aan het plangebied gebracht, waarin ondermeer de terreinen van de Bernardkazerne van Zon en Schild zijn gelegen. De resultaten van het onderzoek dienen als basis voor de historische paragraaf van het bestemmingsplan.

Boerderijen

Nadat in 2003 alle historische boerderijen in Amersfoort zijn geïnventariseerd, (zo'n 200 stuks) is bureau monumentenzorg momenteel bezig deze aan een nader onderzoek te onderwerpen. Archief- zowel als bouwhistorisch onderzoek naar de boerderijen, zowel als de aanwezige bijgebouwen op het erf zal uiteindelijk meer inzicht brengen in de agrarische bouwkunst in Amersfoort.

De meest waardevolle boerderijen/erven zullen ter zijner tijd als monument worden aangewezen.

In het verslagjaar zijn voor meerdere boerderijen voorbereidingen gestart voor restauratie. Dit betreft onder meer de boerderijen Landsicht, Zeldertseweg 60, Bosserdijk, aan de Zevenhuizerstraat en de naamloze boerderijen aan De Bik 29 en Coelhorsterweg 6. Deze laatste wordt, inclusief erf, volledig in authentieke vroeg 19^e-eeuwse staat hersteld. In het volgende jaarboek zal uitvoeriger op de restauratie van de boerderijen worden teruggekomen.

Digitale Monumentenkaart

In 2005 ontstond een grote behoefte om al het analoge materiaal dat bij de registratie van monumenten en waardevolle panden komt kijken, in digitale vorm beschikbaar te krijgen. Hiervoor was veel aanvullend onderzoek noodzakelijk, omdat bleek dat met name de adresgegevens van de rijksmonumenten, die in de jaren zestig van de twintigste eeuw door de minister waren aangewezen, niet meer overeenstemden met de werkelijkheid. Vandaar dat pand voor pand de monumen-

Boerderij Bosserdijk vóór de restauratie met op de voorgrond de medewerkers van het gemeentelijk bureau monumentenzorg;

van links naar rechts: Max Cramer, Jaap Vernhout, Sandra Hovens en Albert van Engelenhoven. Op de foto ontbreekt: Abe van der Veen.

ten en waardevolle panden op een digitale ondergrond zijn aangegeven, waarbij de kleur de status van het pand aangeeft. Vervolgens zijn de adresgegevens gecontroleerd en zijn de betreffende registratienummers in een onderliggende tabel toegevoegd. Eind 2005 was dit project nagenoeg afgerond. Deze digitale monumentenkaart zal als basis dienen voor een monumentenbeheersysteem, dat in nauwe samenwerking met de gemeente Leeuwarden wordt ontwikkeld. Naar verwachting kan in 2007 met de werkelijke implementatie van dit systeem worden begonnen.

Voorbeeld van de digitale monumentenkaart. Op deze kaart staan de beschermde monumenten (rijksmonument in rood en gemeentelijk monument in blauw) en de waardevolle panden (* in geel, ** in oranje en *** in bruin) aangegeven. Bovendien zijn de beschermde stadsgezichten en de complexen op deze kaart opgenomen.

Zicht (vóór de restauratie) op de in 1956 gereed gekomen brug over de Eem. De pyloon is voorzien van het

stadswapen van Amersfoort. Onlangs is deze brug tijdens de renovatie van de Eemkaden gerestaureerd.

Industrieel Erfgoed, themadag

Hoewel de laatste jaren de belangstelling, mede door de inzet van de Stichting Industrieel Erfgoed in de Stad Amersfoort (Siësta) flink was toegenomen, ontstond de behoefte om het draagvlak voor deze specifieke categorie monumenten te vergroten. In een nauwe samenwerking met de betrokken partijen – Siësta, de Oudheidkundige Vereniging Flehite en de Utrechtse Stichting Industrieel Erfgoed (USINE) – heeft de gemeente Amersfoort op 27 mei 2005 een themabijeenkomst georganiseerd in het voormalige fabriekscomplex Rohm & Haas. Hiervoor waren niet alleen vertegenwoordigers van de op dit terrein werkzame organisaties uitgenodigd, maar ook een groot aantal ambtenaren van de gemeente Amersfoort. Allereerst presenteerde de wethouder de nota ‘Tussen Spoor en Eem’, waarin de gemeente aangaf op welke wijze zij met de industriële complexen in dit gebied wilde omgaan. Een viertal sprekers was uitgenodigd hun visie op dit onderwerp te geven. Historicus Paul Brusse ging in op de vraag hoe de industrie zich in Amersfoort vanuit het verleden zich had ontwikkeld, Gerard Overkamp (lid van een belangenorganisatie van bewoners en gebruikers) besteedde aandacht aan herontwikkelingen van fabriekscomplexen in Gouda, Chris Jagtman (commercieel directeur van AM-Wonen) hield een referaat over het Cobercoterrein in Arnhem en de Enkafabriek in Ede en Arno Boon (Maatschappij tot Behoud, Ontwikkeling en Exploitatie van Industrieel Erfgoed) ging in op de vraag hoe fabriekscomplexen kunnen worden herbestemd en welke kansen en bedreigingen daarmee verbonden waren. Dagvoorzitter en gemeentesecretaris Gerard de Kleijn leidde vervolgens op inspirerende wijze de discussie tussen de aanwezigen in de zaal, de sprekers en de panelleden Jan-Willem van Lieshout (Molenbeek & Partners, Bedrijfsmakelaars in Amersfoort) en Erik Meijer (hoofd directiesecretariaat NS). De slotconclusie was dat deze middag de kansen voor

behoud van een aantal industriële complexen in Amersfoort waren toegenomen.

Onderhoud en Beheer

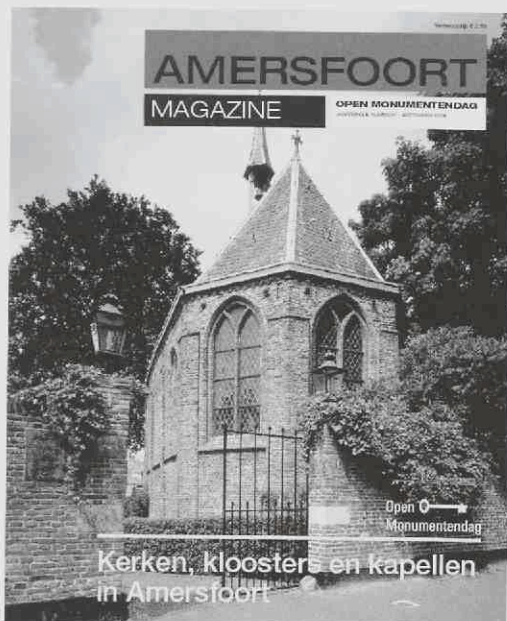
Voor de instandhouding van speciale categorieën rijksmonumenten hanteert het rijk een onderhouds-subsidieregeling. Dit betreft ondermeer de kerken, molens, hofjes en landhuizen.

Ook in Amersfoort maken diverse kerken en ook het hofje Armen de Poth, dankbaar gebruik van deze regeling. Op basis van een 10-jarig onderhoudsplan worden aan deze gebouwen jaarlijks onderhoudswerkzaamheden uitgevoerd.

In het komende jaar wordt de regelgeving ten aanzien van de restauratie- en onderhoudssubsidies gewijzigd. Voor alle categorieën rijksmonumenten is deze nieuwe regeling vooral gericht op instandhouding van de monumentale objecten. Een verschuiving van grootschalige restauraties naar periodiek herstel wordt daarmee nagestreefd.

Open Monumentendag 2005

De 19^e editie van dit succesvolle evenement stond dit jaar in het teken van ‘religieus erfgoed’. Amersfoort greep dit thema met beide handen aan door een inventarisatie van alle religieuze gebouwen binnen de gemeentegrenzen te maken. Maar liefst 89 panden, daterend vanaf de 12^e tot aan de 21^e eeuw zijn door fotograaf Tjeerd Jansen prachtig in beeld gebracht. Dit overzicht kreeg een plaats in het speciaal voor deze open monumentendag uitgebrachte nummer van het AMERSFOORT MAGAZINE met als titel ‘Kerken, kloosters en kapellen in Amersfoort’. Inhoudelijke artikelen over de ‘Reformatie in Amersfoort’, ‘de Amersfoortse Synagoge’ en ‘Van schuilkerk tot waterstaatskerk avant la lettre’ gaven de bezoekers van deze dag de nodige achtergrondinformatie. Voor het eerst waren de synagoge en de joodse begraafplaats een deel van de dag voor publiek geopend. Hiervan werd zo veel gebruik gemaakt, dat aan het eind van de middag zelfs een groot aantal

Het speciaal voor de Open Monumentendag 2005 uitgegeven nummer van het AMERSFOORT MAGAZINE stond geheel in het teken van het religieus erfgoed. Op de omslag de Sint-Rochuskapel, deel uitmakend van de Stichting De Armen de Poth.

bezoekers teleurgesteld moest worden. De combinatie met de Dag van de Amateurkunst bleek opnieuw een succesformule, waardoor het bezoekersaantal de cijfers van de voorgaande jaren ruim overtrof.

Publicaties

Middeleeuwse huizen in Amersfoort, Auteurs: Albert van Engelenhoven en Francien Snieder, Uitgeverij THOTH, Bussum. (n.b. lees ook de recensie elders in dit jaarboek)

De interessante en soms spectaculaire uitkomsten van het bouwhistorisch onderzoek dat in de periode 2002 – 2005 door Albert van Engelenhoven in de stad werd uitgevoerd, was de aanleiding tot het publiceren van dit boek. Het is de weerslag van het onderzoek naar een tiental hui-

zen in de binnenstad, die in oorsprong allen uit de (late) middeleeuwen dateren. Met name het dendrochronologisch onderzoek (dendro: boom, chronologie: tijdrekenkunde) speelde bij dit onderzoek een belangrijke rol. Dankzij deze techniek is duidelijk geworden dat de huizen in de stad, vaak ouder zijn dan gedacht. Zo dateren de huizen Krommestraat 20 en Langestraat 9 uit de 14^e eeuw. Het muurhuis Tinnenburg, Muurhuizen 25 en Hof 39, zijn beide 15^e-eeuws, maar het muurwerk van beide panden is in oorsprong zelfs 13^e-eeuws. Het boek opent met een hoofdstuk over het ontstaan en de ontwikkeling van Amersfoort en de huizen die uit archeologisch onderzoek bekend zijn. Dat het niet vanzelfsprekend is dat Amersfoort nog zoveel middeleeuwse huizen telt, blijkt in het afsluitende hoofdstuk over de geschiedenis van de monumentenzorg in de stad. Perioden van hoop en vrees wisselen elkaar lang af totdat in de late jaren zeventig krachtig wordt ingezet op behoud van de huizen in de historische binnenstad.

Het boek verscheen op de jaarlijkse studiedag van de Stichting Bouwhistorie Nederland, die op 24 september 2005 in Amersfoort plaatsvond. Voor het einde van het jaar was het boek uitgekoft, waarop werd besloten tot een tweede druk.

Restauraties

ACHTER DE ARNHEMSE POORTWAL 3-5
— Dit pand bestaat uit een winkel/woonhuis op de hoek met de Arnhemsestraat, dat omstreeks 1900 werd gebouwd (nr. 3) en een erachter gelegen deel dat nog uit de vroege 17^e eeuw dateert (nr. 5). In 2005 is het interieur deels vernieuwd en het dak en de buitengevels van nr. 5 zorgvuldig gerestaureerd. De vroeg 17^e-eeuwse kopgevel is uitgevoerd als een zogenaamde golfgevel, ook wel Gelderse gevel genoemd, een betrekkelijk zeldzaam geveltype in Amersfoort. Een mooi voorbeeld van zo'n gevel elders in de stad is de voorgevel van het huis Bloemendalsestraat 37.

Pagina 166

Een fraai gerestaureerde piron siert weer de daken van het Sint Pieters- en Bloklands Gasthuis.

ACHTER DAVIDSHOF 1, SINT PIETERS- EN BLOKLANDS GASTHUIS — Het Sint Pietersgasthuis ontstond aan het einde van de 14^e eeuw, op het nog niet ommuurde grondgebied tussen de Koppelpoort en het Observantenklooster.

Onder invloed van Geert Grote, stichter van de Moderne Devotie, ging men zich in die periode meer richten op de zorg voor in nood verkerende

Tijdens de restauratie heeft dit rijksmonument de voor de Neorenaissancestijl zo kenmerkende luiken terug gekregen.

medemensen. Aanvankelijk werden in het gasthuis alleen zieken verpleegd. Later bood het ook onderdak aan bejaarden en proveniers (burgers die zich in het gasthuis inkochten om verzekerd te zijn van een verzorgde oude dag).

Bij de bestaande kapel ontstond een mannen- en een vrouwenafdeling.

In 1804 werd het Sint Pietersgasthuis samengevoegd met het gasthuis uit de Langestraat, dat

in 1573 was gesticht uit de nalatenschap van Wouter van Blokland. Daarop ontstond de huidige naam van het complex: het gecombineerde Sint Pieters- en Bloklandsgasthuis.

Het middeleeuwse gebouwencomplex dat in de loop der jaren was ontstaan bevatte vele bijzondere onderdelen. Zowel de kapel als gasthuiszalen bevatten belangwekkende interieurs en vormden belangrijke schakels in het historisch stadsbeeld. Niet iedereen was hiervan echter onder de indruk.

In 1904 liet één van de regentessen van het gasthuis, mevr. Scheltus-Fenema, een aanzienlijk legaat na. Haar voorwaarde aan deze schenking was echter dat de oude gebouwen van het complex onmiddellijk werden gesloopt en plaats zouden maken voor verfrissende nieuwbouw!

Gelukkig was het rijk alert en maakte, in de persoon van Rijksbouwmeester Cuijpers, bezwaar tegen de afbraakplannen. Met succes, want in 1912 werden de kapel en mannenzaal gerestaureerd. Uniek is de mannengasthuiszaal met de nog authentieke bedsteden en betimmeringen.

De overige delen van het complex werden wel gesloopt en maakten plaats voor een nieuwe hoofdgebouw in Neorenaissancestijl, naar ontwerp van architect Kroes. Door het behoud van de historische onderdelen werd dit nieuwe gebouw niet, zoals in de oorspronkelijke plannen bedoeld, georiënteerd op de Westsingel, maar op Achter Davidshof.

Het hoofdgebouw werd in 2000 eveneens aangewezen tot rijksmonument. De bouwkundige staat van het gebouw liet echter te wensen over. De Stichting St. Pieters- en Bloklands Gasthuis nam daarom het architectenbureau Van Hoogevest in de arm om een restauratieplan voor te bereiden. De uitvoering vond plaats in 2005.

Veel schade aan metselwerk en natuursteen in de gevels werd hersteld. Het merendeel van deze schade was ontstaan door roestende verankeringen in het muurwerk, die eveneens werden vervangen.

De leibedekking van kappen, torens en dakpellen werd eveneens vernieuwd. Glas-in-loodramen werden hersteld of teruggebracht.

Ook de kapconstructie werd onder handen genomen om de stabiliteit van de hoogopgaande daken te waarborgen.

De restauratie werd uitgevoerd door Bouwbedrijf Van Hoogevest.

Het meest in het oog springende onderdeel van het werk was het terugbrengen van de raamluiken in de voorgevel. Deze luiken, met de voor de neorenaissancestijl zo kenmerkende rode 'zandlopers', kreeg het gebouw weer de kleurrijke uitstraling die het in oorsprong had. Een verrijking van het stadsbeeld op deze plek.

De Stichting Sint Pieters- en Bloklandsgasthuis heeft daarmee weer getoond dat zij een bijzondere eigenaar en gebouwenbeheerder is, die bijdraagt aan het instandhouden en zelfs verbeteren van de historische kwaliteiten van de stad.

Op 27 oktober 2005 kon de restauratie worden afgerond. Wethouder Monumentenzorg P. Jonkman, en dhr. Elion, voorzitter van de Stichting Sint Pieters- en Bloklands Gasthuis voltooiden het werk door de plaatsing van de twee nog ontbrekende pironen op de torens van het hoofdgebouw.

BREESTRAAT 52 — Dit huis behoort tot de ring van muurhuizen ter plaatse van de eerste stadsmuur van de stad. Bouwhistorisch onderzoek bracht het bouwjaar aan het licht, dit is omstreeks 1550.

In 1979 is het huis volledig gerestaureerd.

Op de eerste verdieping en de zolder is dit jaar een nieuwe woning ingericht,

JACOB CATSLAAN 26, RK SINT ANSFRIDUSKERK — De neogotische St.

Ansfriduskerk werd gebouwd tussen 1914 en 1916, naar ontwerp van de kerkenbouwer W. ter Riele. De kerk, met de asymmetrisch geplaatste toren, vormt een herkenningspunt voor de omgeving.

Interieur van de RK Sint Ansfriduskerk na de restauratie, waarbij de gewelven

in de oorspronkelijke kleurstelling zijn hersteld.

In het interieur is de basilicale opzet van de kerk duidelijk zichtbaar. De wanden en gewelven waren oorspronkelijk licht van kleur. Op enkele plaatsen waren hierop schilderijen aangebracht. Later, vermoedelijk in de jaren '60, werd het gehele interieur donkerblauw geschilderd.

Al gedurende een reeks van jaren worden aan de kerk onderhoudswerkzaamheden uitgevoerd op basis van het meerjarenplan 'Investeren in duurzaamheid'. In 2005 werd het interieur onder

handen genomen. Het terugbrengen van de oorspronkelijke kleur op de wanden en gewelven vormde een ware metamorfose van de kerkrumte. Ook decoratieve banden in metselwerk werden weer van hun ontsierende verflagen ontdaan, waardoor de gewelfconstructie weer duidelijk wordt geaccentueerd. Wellicht zullen in een later stadium nog enkele van de decoratieve muurschilderingen worden teruggebracht.

KAMP 6 — Kamp 6 wisselde in 2005 van eigenaar. Achter de rijke 19^e-eeuwse gevel gaat een bijzonder interieur schuil, met ondermeer fraaie betimmeringen, bewerkte stucplafonds en een bijzondere kap met gebogen spanten.

Achterstallig onderhoud maakte een restauratie van zowel kap, gevels en interieur noodzakelijk.

Tegelijkertijd werd het pand uitgebreid en verbouwd tot kantoorpand voor de nieuwe eigenaar: makelaarshuis De Rooter.

KAMP 10 — De bovenverdieping en kap van het pand 'd'gekroonde bye-korf' aan de Kamp werd in de afgelopen jaren verbouwd en hersteld tot een fraaie bovenwoning. Kapconstructies, balklagen, vloeren, ramen en kozijnen werden daarbij grondig hersteld.

KORTEGRACHT 25 — De percelen tussen de Kortegracht, de Drieringensteeg en de Muurhuizen behoren van oudsher tot het synagoge-complex.

In 1725 kocht de Joodse gemeente het stuk braakliggende grond van de dames Van Drakenburgh, 'de Jufferen' genaamd. Daaraan dankt deze plek in de stad nog steeds de benaming 'het Jufferengat'.

Hier bouwde de Joodse gemeente twee karakteristieke 18^e-eeuwse huizen, met daartussen een tuinmuur met ingangspartij.

De slechte bouwkundige staat van het hoekpand op nummer 25 was het afgelopen jaar aanleiding tot een restauratie van de kap, goten, betimmeringen en het metsel-, pleister- en voegwerk van de gevels.

KROMMESTRAAT 36-40, DE KROON — In de panden van 'Dille en Kamille' was in het verleden brouwerij 'de Kroon' gevestigd. In de 17^e eeuw waren in Amersfoort 350 brouwerijen gevestigd. In die periode kreeg het pand aan de Krommestraat ook haar huidige verschijningsvorm, met de karakteristieke halsgevel in de stijl

van het 'Hollands Classicisme'.

De panden werden enige tijd geleden eigendom van de Amersfoortse N.V. Stadsherstel. Stadsherstel investeerde het afgelopen jaar in de restauratie ervan: kappen, goten, lood- en zinkwerk, kozijnen en overig timmerwerk werden grondig aangepakt.

LANGESTRAAT 104 — Dit winkelpand is kort na 1900 gebouwd. De voorgevel is uitgevoerd in een sobere variant van de Jugendstil. In later tijd is de gevel bovendaks om onduidelijke reden verwijderd. Deze verminking is in 2005 teruggedraaid. Aan de hand van oude foto's kon de geveltop worden teruggebracht. Tevens is de oorspronkelijk aanwezige gele okerkleur weer op de gevel aangebracht.

LANGESTRAAT 121 — Van het winkelpand Langestraat 121 werden het afgelopen jaar de gevels hersteld. Het interieur werd grondig verbouwd en opgeknapt.

De eigenaar kon gelukkig worden overtuigd van de historische waarde van de middeleeuwse gewelkelder in het pand. Deze werd ingepast in het ontwerp, ondanks de niveauverschillen die dit opleverde in de winkel. Veel van dergelijke kelders in de Langestraat zijn in het verleden om deze reden verloren gegaan.

LEUSDERSWEG 110,

NIUWEKERK — Regelmatig vielen er de afgelopen jaren leien van het dak van de Nieuwekerk aan de Leusderweg. Het gevaar dat dit opleverde was voor het kerkbestuur aanleiding om met spoed herstelplannen te maken.

Nader onderzoek wees uit dat de Noorse leien zelf nog in goede staat verkeerden. De bevestigingen echter waren van slechte kwaliteit. Ook het aansluitende loodwerk was aan vervanging toe. Het afgelopen jaar werd het dak daarom verdekt: de bestaande leien werden opnieuw aangebracht.

In het dakvlak werden ladder- en klimhaken aangebracht om reparaties en inspecties in de toekomst mogelijk te maken.

MUURHUIZEN 19, BOLLENBURG — Het huis Bollenburg kreeg in 2004 een nieuwe eigenaar. Het monumentale Muurhuis, vooral bekend als 'het huis van Johan van Oldenbarneveltdt', werd in het afgelopen jaar verbouwd. De nieuwe elementen werden respectvol ingepast in het historische interieur.

MUURHUIZEN 80-84 — Ook de reeds eerder beschreven restauratie van de pakhuisen Muurhuizen 80-84 kon in 2005 worden afgerond. De restauratie van deze twee bouwvallige pakhuisen en de verbouwing ervan tot 3 riante stadswoningen, vormde een ware metamorfose van deze gevelwand.

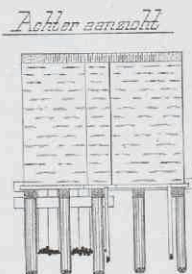
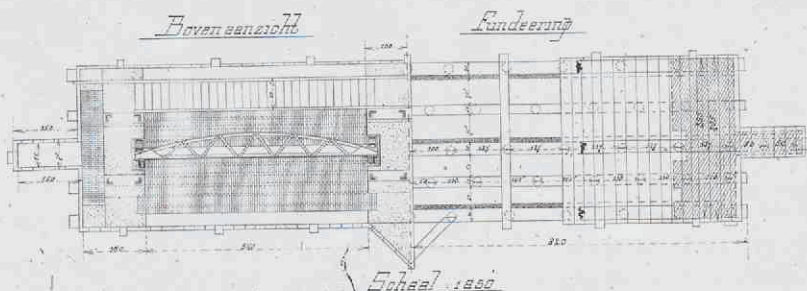
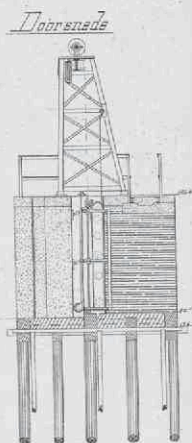
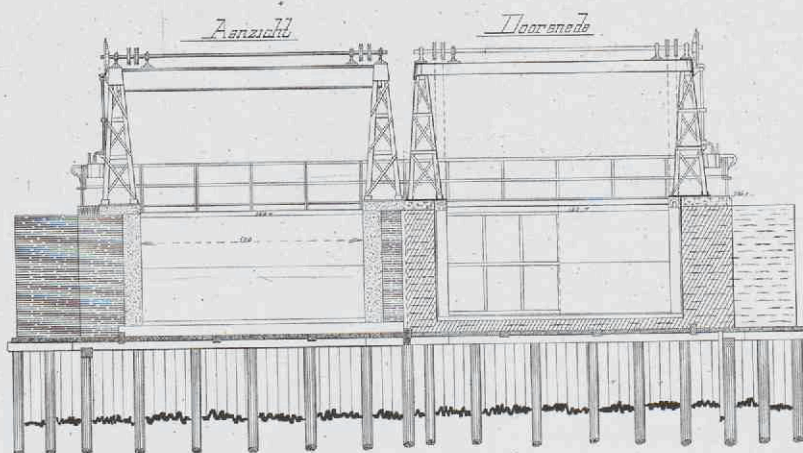
PLANTSOEN – NOORD 2, VOLMOLEN — In het plantsoen, gebouwd tegen de koppelpoort, bevindt zich de Volmolen. Dit 'industriegebouw' werd in de 17^e eeuw gebouwd voor de lakenproductie. In het interieur bevond zich een werktuig om geweven wol te verviltelen, met behulp van zand, kokend water en urine. Het mechaniek werd aangedreven door waterkracht, waarbij dankbaar gebruik werd gemaakt van het verval in de beek op deze plek.

PLANTSOEN NOORD BIJ 2, STONEYSTUW — In augustus 2000 werd de stuw in de Beek door de staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap aangewezen als rijksmonument. Het betreft hier een, oorspronkelijk door de Britse ingenieur F.G.M. Stoney (1837-1897) ontworpen, constructie waarmee de waterstanden in de Beek op ingenieuze kunnen worden geregeld. Door technische aanpassingen was dit industriële monument echter zijn beeldbepalende windwerk kwijt geraakt. In overleg met

De met zorg gerestaureerde Jugendstil-gevel van Langestraat 104

het Waterschap Vallei en Eem zijn vervolgens plannen ontwikkeld om dit beeldbepalende object te restaureren. Een artikel in het decembernummer van de KRONIEK, waarin op de ontstaansgeschiedenis en de werking van de stuw werd ingegaan, had tot doel de interesse van alle betrokken partijen te wekken, waardoor draagvlak voor herstel kon worden vergroot. Daarnaast werd het artikel toegezonden aan een groot aantal monumentengemeenten in het land met als toegevoegde vragen of men ervaring had met de res-

*Heemraadschap de Eem enz**Plan voor het bouwen van een dubbele Stoneyshuis**Thans 1909**Schaal 1:100**Amersfoort April 1909
De Kamer van
H. van der Vliet*

Bouwtekening van de dubbele Stoney-schuif uit 1909. De stuw werd gebouwd door de Hilversumse firma Ensink.

tauraties van dit soort objecten en of er wellicht nog ergens oude onderdelen van het raderwerk voorhanden waren. Op de eerste vraag heeft het gemeentelijk bureau Monumentenzorg een groot aantal positieve reacties ontvangen, echter de gouden tip voor het hergebruik van oorspronkelijke onderdelen is jammer genoeg nog niet binnengekomen.

PLANTSOEN – ZUID, MONNIKENDAM — De waterpoort Monnikendam maakte in oorsprong deel uit van de tweede stadsmuur rond Amersfoort, gebouwd tussen 1380 en 1450.

Toen de stadsmuren in de 19^e eeuw werden gesloopt, om plaats te maken voor een plantsoen rond de stad, werd de waterpoort gespaard en ingepast in deze plannen. Diverse gebruikers van de ruimtes in de poort wisselden elkaar de afge-

lopen decennia af. Steeds bleek de ruimte in het voormalige verdedigingswerk te beperkt, en vanwege de afmetingen zelfs niet meer te voldoen aan de aangescherpte horeca-normen. Omdat een goede functie een belangrijke meerwaarde geeft aan een monument, maakte het Architectenbureau Pouw en Dillen een inventief ontwerp voor een uitbreiding van het gebouw, onder het aansluitende talud. In het afgelopen jaar werd deze uitbreiding gerealiseerd ten behoeve van het restaurant 'de Monnikendam'.

STADSRING 248-250 — Dit dubbele herenhuis is omstreeks 1900 gebouwd. Hoewel de hoge trapgevel in neorenaissancestijl grote overeenkomsten vertoont met het door H. Kroes in 1898 ontworpen museumgebouw voor Flehite aan de Westsingel, zijn er geen aanwijzingen dat hij als architect verantwoordelijk is voor het ontwerp van dit huis. In verslagjaar is het huis van binnen en van buiten hersteld en geschikt gemaakt voor gebruik door een advocatenkantoor.

'T ZAND 37, SINT AEGTENKAPEL — De restauratie van de Sint Aegtenkapel, die in het vorige jaarboek al gedeeltelijk aan bod kwam, kon in 2005 worden afgerond. Op 10 februari 2005 werd het 'hoogste punt' van de werkzaamheden bereikt met de voltooiing van het herstel van het torentje. Wethouder Monumentenzorg P. Jonkman bekroonde het werk met het terugplaatsen van de opnieuw vergulde torenhaan.

Na afloop van het voorstellingenseizoen in de kapel kon in de zomer worden gestart met het interieur. Met name de inpassing van de nieuwe elektra- en beveiligingsinstallaties vroegen de nodige inventiviteit van aannemer en installateur.

Restauraties, partieel

Van diverse Amersfoortse monumenten werden specifieke onderdelen gerestaureerd zoals ondermeer:

- Bergkwartier, diverse monumentale huizen met name aan de Johan van Oldenbarneveltlaan, Regentesselaan en het Frisia-complex, rond de Borgesiuslaan.
- Hooglandseweg-Zuid 26, aan het laat 19^e-eeuwse huis werd een reconstructie van de oorspronkelijke fraai bewerkte makelaar in de top van de voorgevel herplaatst.
- Juliana van Stolbergkazerne, enkele woningen in dit voormalige kazernecomplex.
- Kamp 44, gevels en geveltimmerwerk.
- Kamp 73, gevels en geveltimmerwerk.
- Kamp 75, gevels en geveltimmerwerk.
- Kamperbinnenpoort 2, interne wijzigingen in winkel en woonhuis.
- Lavendelstraat 2, op dit rijksmonument werd een dakkapel geplaatst.
- Utrechtsestraat 25, de fraaie glas-in-lood vensters in het trappenhuis van V&D.
- Van Tuylstraat 27, aan de pastorie van de RK Sint Josephkerk in Hooglanderveen vonden reparaties van het dak plaats.
- Diverse kappen in de stad werden voorzien van ladderhaken. Dit om de instandhouding van de monumenten te waarborgen. De Monumentenwacht kan d.m.v. deze voorzieningen inspecties uitvoeren aan kappen en goten en ook noodreparaties verrichten.

Wethouder P. Jonkman plaatst de torenhaan terug op St. Aegtenkapel.

